

Wychodzi w każdy Czwartek.

Redakcja przy ulicy Niecałej, 12.

Ekspedycja i Skład Główny w Księgarni
Gebethnera i Wolffa, Krakowskie-Przed-
mieście, 415.

Merkury:	roc.	pótr.	kwart.
w Warszawie	rub. 4	2	1
z przesyłką pocztą	5, ²⁰	2, ⁶⁰	1, ³⁰

Ekonomista i Merkury:

w Warszawie	8	4	2
z przesyłką pocztą	10	5	2, ³⁰

Cena ogłoszeń: od wiersza lub za jego miejsce
po kop. 5, albo 1/2 kop. za 5 liter.

MERKURY,

do d o d a t e k t y g o d n i o w y d o E k o n o m i s t y.

TYDZIEŃ FINANSOWY

Stosownie do przyjętych warunków pokoju, bezzwłocznie po ratyfikacji preliminarjów, Niemcy opuszczają całe teritorium zajmowane na lewym brzegu Sekwany wraz z warunkami paryżkimi po tej stronie położonemi, z których najważniejszą jest Mont-Valérien. Ze swój strony wojska francuzkie cofną się jednocześnie na lewy brzeg Loary, zostawiając tylko załogi w twierdzach, oraz w Paryżu 40.000 wojska. Przestrzeń między Sekwaną a Loarą będzie stanowiła zatem rodzaj teritorium neutralnego, dopóki Niemcy nie opuszczą linii Sekwany, co ma nastąpić dopiero w części, po zapłaceniu pierwszego pół miljarda. Do tej chwili, która zapewne niebawem nastąpi, Niemcy mieć będą w swym ręku północny i wschodni front warowni paryżkich, czyli będą jeszcze panami tego miasta; siedlisko rządu nie będzie zatem mogło być tam wcześniej przeniesione. W stolicy Francji¹ panuje wreszcie wielkie wzburzenie umysłów; na przedmieściach miały nawet miejsce rozruchy, tak, że musiano przedsięwziąć energiczne środki ostrożności. Ostateczne podpisanie traktatu pokoju nastąpić ma około połowy tego miesiąca w Brukselli, stosunkowo będzie to dosyć ważna czynność, bo określająca sposób zastosowania i wykonania zasad w preliminarjach przyjętych.—Według doniesień z Londynu spłata kosztów wojennych nastąpić ma w 3 ratach, z których największa, dwa miljardy wynosząca, przypadłaby na rok przyszły. Były członek rządu obrony narodowej p. Crémieux, podał wysoce patrijotyczny projekt, ofiarując ze swój strony 100.000 fr., aby koszta wojenne pokryte zostały drogą dobrowolnej subskrypcji narodowej. Nie ulega wątpliwości, że projekt ten, obok innych zalet, byłby, finansowo biorąc, najkorzystniejszy dla Francji, bo warunki tak zaciągniętej pożyczki, byłyby mniej uciążliwe aniżeli na rynkach zagranicznych; do urzeczywistnienia jego, potrzebą, atoli wysoce rozwiniętego poczucia obowiązków patrijotycznych w masach ludności. W każdym razie, własne zasoby kraju nie wystarczyłyby na pokrycie całej sumy, a i względy ekonomiczne nakazują uciec się do kapitałów zagranicznych, ażeby nie uszczuplać zbytnio zasobów kraju poświęconych ogólnej produkcji. W zeszłotygodniowym przeglądzie podaliśmy niedokładne cyfry długu publicznego Francji; przed wojną dług ustalony, wedle cyfr urzędowych, wynosił w nominalnej wartości renty 11.710.971.173 fr., od których opła-

cano roczny procent około 364 milionów fr., a dług ruchomy dochodził 1.213 milionów, z procentem około 33 milionów. Po zapłaceniu kosztów wojennych, ogólna cyfra długu publicznego wzrosłoby zapewne do 19 miliardów franków. Suma ta sama przez się, jakkolwiek kolosalna, nie byłaby jeszcze zatrważającą. Anglja posiada dług blisko 20 miliar. fr., od którego płaci rocznie 667.500.000 fr.—gdyby nie były pozostały w spuściznie zgubne skutki systemu skarbowości drugiego cesarstwa, polegającego na ciągłym bezmyślnym zadłużaniu się, gdyby Francja nie potrzebowała zabiżniać ran zrzędzonych wojną iłożyć ogromnych sum na nowe urządzenie kraju, i gdyby nie wadliwy system opodatkowania, który nierównomiernie ciężąc na opodatkowanych, paraliżuje normalny rozwój zasobów kraju. — Francja, jeżeli chce podnieść się z obecnego upadku, będzie musiała przeprowadzić radykalną reformę na całej linii, zaczawszy od reformy obyczajów. Początek na tej drodze o ile dotyczy państwowych reform, zrobił p. Barthelemy St. Hilaire, stawiając wniosek, aby Zgr. Narodowe wysadziło oddzielne komisje do zbadania stanu kraju; komisij tych, mających rozpocząć tak ważną dla kraju *enquête* ma być osiem. Rezultaty tych badań będą nader ciekawe i pouczające; wykażą one o ile Francja i jak prędko będzie mogła pomyśleć o odwecie, który tkwi w sercu każdego Francuza. Hr. Bismark niezaniebdał niczego, by ten odwet możliwie utrudnić; z warunków jego możnaby wnosić, że wojna obecna była walką ras walczących o swą egzystencję i znaczenie dziejowe. Anglja zaprotestowała platonicznie tylko przeciw srogości warunków pruskich. Kto wie czy w bliżkiej przyszłości żałować nie będzie gorzko, iż obojętnie patrzyła na upadek swój sprzymierzonej, tém więcej, że postawa prezydenta Grant'a daje dużo do myślenia. Któs słusznie zauważył, że *mister Gladstone* swoją polityką w obecnych wypadkach, zasłużył sobie, by historia zapisała jego nazwisko w swój księdze *ba we ł n i a n e m i* zgłoskami.

Z ogólnej politycznej widowni europejskiej, nic ważniejszego do zanotowania z ubiegłego tygodnia.

Pierwsze dni minionego tygodnia jako końcowe miesiąca, przeszły głównie na regulowaniu miesięcznych operacji. Dobry stan gotówki Anglji, Niemiec i Austrii, przyczynił się do łatwej

likwidacji i tanich prolongat. We czwartek znane już było światu głosowanie Konstytuanty francuskiej nad warunkami pokojowymi i ostateczne ich przyjęcie. Upragniona ta wiadomość, jakkolwiek wszędzie radośnie przyjęta została, a giełdy radość swoją w podwyższonych kursach wyraziły, jednakże nie można powiedzieć, ażeby przyczyniła się o wiele do powiększenia obrotów.

W Londynie stało się to, cośmy w N. 7 z 16 z. m. naszego sprawozdania, idąc za danymi wskazówkami przewidzieli: z chwilą podpisania warunków pokoju, francuzcy kapitaliści zażądali od angielskich instytucji zwrotu deponowanych tam swoich funduszów. Nagle więc stan gotówki tak dalece zaczął się zmniejszać, że bank angielski widział się w konieczności podniesienia stopy skupu z $2\frac{1}{2}$ na 3% . Częściowe cofanie kapitałów nastąpiło już nawet przed zawarciem pokoju; widzimy to z ogłoszonego wykazu bankowego po koniec lutego, gdzie zapas gotówki wynosił 21.668.717 £., zatem zmniejszył się o 193.076, podobnie i rezerwa banknotów przy 12.638.290 £. mniejszą jest o 379.660, a natomiast powiększyła się ilość będących w obiegu banknotów o 275.300 i wynosi obecnie 23.358.350. Kursa papierów w skutek likwidacji obniżyły się, a następnie bardzo słabo się wznosiły: konsola dczły do $91\frac{3}{4}$, włoska renta z $53\frac{7}{8}$ do $54\frac{1}{16}$, a w zeszłym tygodniu była na $54\frac{5}{8}$, ruskie konsolidy w przewidywaniu nowej pożyczki z $85\frac{1}{8}$ zeszły na $83\frac{3}{4}$. Dom bankowy Bischoffsheim et Goldschmidt ogłasza, że wkrótce wypuści 7% dające obligacje dla drogi żel. Atlantic et Great-Western Company na 400.000 £. po kursie 75% , które w ciągu 3 lat mają być spłacone al pari.

Z paryskiej giełdy dochodzą ciągle jeszcze tylko oderwane wiadomości z niektórych dni i o kursach pojedynczych papierów. O zakresie jej działań także nic pewnego powiedzieć nie można, gdyż wiele domów wstrzymuje się od udziału w interesach: a inne chociaż już rozpoczęły na giełdzie operować, ale nie chcą jeszcze odnowić stosunków z domami niemieckimi. O stratach jakie ponieśli francuzcy kapitaliści w ciągu wojny, najlepsze można mieć wyobrażenie z następnego zestawienia kursów:

6 lipca 1870 r. 22 lutego 1871 r.

3% renta	71	52
$4\frac{1}{2}\%$ renta	103,55	78,75
Akcje banku francuskiego . .	2860	2535
„ Comptoir d'Escompte . .	742,50	552,50
„ Credit foncier	1245	985
„ Credit mobilier	225	141,25
„ Société générale	605	505
„ Campagne immobilière . .	112,50	65
„ chemin de fer Est.	615	425
„ „ Lyon	1012,50	842,50
„ „ Midi	662,50	590
„ „ Nord	1152,50	990
„ „ Orlean	985	790
„ „ Orient	625	510
„ „ Lombard	397,50	375

W dniu 2 b. m. notowano: rentę 51,90, pożyczkę 52,85, włoską rentę 57, koleje lyońskie 860, północne 985, a w dniu 3 b. m. rentę 51,50, włoską 56,45.

W Wiedniu napływ gotówki tak się zwiększył, że bank narodowy zniżył stopę skupu na 5% . Ogłoszony miesięczny wykaz tego banku wskazuje wielkie zmiany. Przedewszystkiem bilety w obiegu zmniejszyły się o 21.203.310 guld. i wynoszą obecnie 269.528.530. Skup weksli zmniejszył się o 23.557.445, tak iż portfel zawiera tylko 33.169.044, podobnie zaliczenia na zastawy w Wiedniu o 1.068.000, a w filjach o 447.600 i czynią teraz 36.935.200. Zapasy metaliczne zwiększyły się o 837.145 i wynoszą obecnie 11.539.869. Sytuacja więc

banku jest obecnie taką, jaką zwykła być w czasach normalnych; żądanie pomocy z banku o wiele się od zeszłego miesiąca zmniejszyło. W dniu 1 b. m. zawartym został między Unionbankiem i Drem Strousberg układ, mocą którego rzeczony bank podjął się dalszej budowy węgierskiej północno-wschodniej drogi i przyjął na siebie interes północno-zachodniej kolei. Z tego powodu Dr. S. otrzymał $1\frac{1}{2}$ miliona talarów zaliczenia. Papiery publiczne tak mało się różnią w kursie od poprzedniego tygodnia, że pozwałamy je sobie pominąć.

Berlińska giełda w pierwszych 3 dniach zachowywała się bardzo biernie, obroty odbywały się głównie w nakładowych papierach, pomiędzy którymi największy obrot miał akcje dróg żelaznych. Spekulanci trzymali się na uboczu z taką miną, że gorszej po na nowo rozpoczętej wojnie miećby nie mogli. We czwartek przed rozpoczęciem się czynności giełdowych, prezes zgromadzenia giełdowego miał z okazji podpisanego pokoju przemowę. W pierwszych chwilach objawiło się niezmiernie ożywienie w interesach, kursa wszystkich papierów wznosiły się szybko, wkrótce jednak, jak gdyby żałowano chwilowego zapomnienia się,—kupujący stali się sprzedającymi. Następnego dnia szły rżniej i spekulanci przyjęli czynny udział. W piątek publikowano tygodniowy wykaz pruskiego banku, wskazujący powiększenie się zapasu gotówki o 2.361.000 czyniący obecnie 105.331.000, a biletów w obiegu o 345.000, których jest teraz 195.691.000 tal. Zważywszy, że w d. 1 lipca r. z. bank posiadał gotówki 87.370.000, to pomimo niezmiernych ciężarów wojny zwiększył swój skarbiec o 17.961.000. Stan ten tembardziej zastanawia, że od czasu wypowiedzenia wojny, wypuszczono w Niemczech rozmaitych pożyczek rządowych i prywatnych za blisko 80 milionów talarów. Tak wielki napływ gotówki da się tylko wytłómaczyć zastoje przemysłu i handlu morskiego; spodziewać się też należy, że w miarę rozwijania się tych dwóch czynników, cofaną będzie gotówka ze sfery giełdowej. Tymczasem stan obecny spowodował bank do obniżenia stopy skupu na 4% , a prywatni zniżyli ją na $3\frac{3}{4}\%$.

W Petersburgu również aż do czwartku interesa wekslowe szły niezdecydowanym torem. Dopiero w piątek giełda nabrała niezwykłego ożywienia; otrzymano bowiem z Odessy i Rygi liczne polecenia do trasowania, a i miejscowi spekulanci przewidując znaczne podniesienie się waluty, ofiarowali znaczne sumy na Londyn i Belgję. Jak zwykle w podobnych razach, kupujący stali się wstrzemięźliwymi, kursa więc wznosiły się tak dalece, że pierwszorzędny papier na Londyn nabywano po $31\frac{9}{16}$ pensów, a domów eksportowych dochodził do $31\frac{5}{8}$. Na Belgję robiono po 331. Inaczej rzecz się ma z papierami. Na tém polu dotkliwie czuć się dający brak gotówki, paraliżuje najlepsze chęci; skup od pierwszorzędnych weksli utrzymuje się przy $8\frac{1}{2}\%$, a od zastawionych papierów dochodzi do 10% ; przy niemożności więc gromadzenia gotówki, z jednej strony trudne są operacje, a z drugiej brak nabywców. Z tego też powodu premjowe pożyczki ofiarowane są po 143 i 144, akcje wielkiego towarzystwa po 135; terespolskie po $111\frac{1}{2}$. Dobre powodzenie mają tylko 5% bilety bankowe.

Warszawska giełda z wszelką skrupulatnością stosowała się do ogólnej sytuacji. Tranzakcje w wekslach i papierach publicznych były aż do czwartku bardzo podrzędne znaczenia; dopiero podniesienie się naszej waluty na giełdzie berlińskiej ożywiły obroty i przez większe zaoferowanie weksli, kursa obniżyły się: na Berlin z żądania 126 na $125\frac{1}{4}\%$, na Londyn z 7,66 na 7,64, na Wiedeń z $102\frac{5}{6}$ na 102. Poszukiwano też przekazów na Petersburg za sprowadzone z tamąd remesy, ale jedyne źródło ze

sprzedaży cukru jest tak w tym czasie mało znaczące, że płacić musiano $\frac{1}{8}$ % nadpłaty. W papierach publicznych jeszcze mniej robiono, kursa też osłabły, i ostatecznie na giełdzie notowane, uważać raczej należy za nominalne. Największy popyt miały listy zastawne miasta Warszawy, gdyż wyprawdane są na giełde

berlińską, gdzie je po 66 $\frac{1}{2}$ tal. za 90 rubli sprzedają i gdzie w tych dniach zapewne otrzymają pomieszczenie na urzędowej cedule. U nas płacono za nie do 83 $\frac{2}{3}$. Za drobne sumy akcji terespołskich zapłacono 112 $\frac{1}{2}$. O akcjach bankowych i tow. ubezpieczeń, nawet i mowy nie było.

Rezultaty uzyskane z obecnej wojny dla handlu i przemysłu Niemiec, oraz stanowisko Alzacji i niem. Lotaryngji.

W N-rze 8 „Oester. Oekonomist“ z r. b. podana została w streszczeniu broszura, wydana pod powyższym tytułem, przez p. Fr. Kost'a, kupca z prowincji nadreńskich, która zdaje się uwydatniać dosyć wiernie, co obiecują sobie sfery handlowo-przemysłowe niemieckie zyskać z dokonanego już wcielenia do Niemiec Alzacji i części Lotaryngji.

Na samym wstępie oświadcza p. Kost, że Niemcy odniosą znaczne bezpośrednie korzyści, zużytkowując w odpowiedni sposób pracę niemieckich robotników wydalonych z Francji, i rądzi aby pokierowanie temi siłami produkcyjnymi, powierzonym zostało specjalnie w tym celu wysadzonemu komitetowi.

Na wielką skalę rozwinięty przemysł alzacko-lotaryngski obejmuje wielkie fabryki żelazne, znakomite zakłady wyrobu machin, przedalnie (bawełniane liczą około 2 milionów wrzecion), zakłady tkackie (bawełniane mają około 50.000 krosien), farbiernie, fabryki i drukarnie płócienek (100 maszyn drukarskich), browary, huty szklane, fabryki wyrobów złotniczych, mydlarnie, garbarnie i t. d. Niektóre gałęzie tego przemysłu stały tak wysoko że w samej Francji żadne spółzawodnictwo sprostać im niemożło i Francja była dla nich głównym zbytowiskiem. Wiele wyrobów znajdowało także odbyć w krajach sąsiednich, o ile na to dła tych krajów pozwalały, oraz w kolonjach francuzkich i wszystkich prawie krajach zamorskich. Ostoniony systemem protekcyjnym od zagranicznego spółzawodnictwa, przemysł ten znajdował także cennego sprzymierzeńca w organizacji handlu francuzkiego. We Francji cała produkcja pojedynczych fabryk, absorbowaną bywa zazwyczaj przez krajowe, a czasem nawet bezpośrednio przez zagraniczne domy komisowe. W ten sposób uregulowany i zapewniony zbyt, nie wymagający wiele kosztów i zachodu, dozwala francuzkim przemysłowcom wyteżać całą uwagę na wytwór ich produktów i na zaprowadzanie ulepszeń w fabrykacji. Nadto, dzięki korzystnym warunkom targu pieniężnego, niezamożni nawet mogą brać udział w przemyśle; wszystkie te okoliczności zatem sprawiają że obok wielostronności francuzkiego przemysłu, znajdujemy tam w pojedynczych gałęziach uwydatniające się piętno osobowości, sprzyjające rozwojowi ducha wynalazku i dobrego smaku.

Z przyłączenia Alzacji i Lotaryngji, Niemcy osiągną nader znaczny przyrost produkcji przemysłowej; w przemyśle bawełnianym przyrost ten przewyższa nawet po części całą produkcję Związku celnego. Według „Bulletin de la société industrielle de Mulhouse“ z lutego 1868, było czynnych:

	wrzecion	krosien	maszyn drukars.
w depart. Górnego Renu . .	1.417.290	28.539	100
„ Wogezów	464.454	15.997	—
„ Niższego Renu. . . .	150.000	400	—
„ Meurthy i Mozeli . .	100.000		
Ogółem . .	2.131.744	48.536	100
W Związku celnym znajduje się w przybliżeniu	3.000.000	37.000	100

Mimo tak niebezpiecznej konkurencji nie ma się co obawiać upadku przemysłu bawełnianego niemieckiego. (Trudno w tój mierze wierzyć autorowi na słowo; oczekujemy faktów). Niemiecki system handlu jest wprost przeciwny systemowi francuzkiemu i wszystkich innych krajów przemysłowych. Wszędzie istnieje scentralizowany handel pośredniczący, który przyjmuje od wytwórców ich wyroby i stara się dla nich o zbyt, gdy tymczasem producent niemiecki po większej części zasila wprost swemi wyrobami handel detaliczny. Handel komisowy przeto jest prawie zupełnie wykluczony, a jeżeli mimo tego braku ześrodkowyującego, całe przemysłowe okręgi wyręczającego pośrednictwa, które odpowiada naturalnemu podziałowi pracy, liczne gałęzie przemysłu znajdują wielostronny odbyć nawet zagranicą, przypisać to należy większej wytrwałości i wyższej inteligencji niemieckiego przemysłowca (?). Wadliwy system kredytu i brak jednolitego narzędzia obiegu czyli monety, są dalszemi przeszkodami. Przycem przemysł bawełniany niemiecki nie posiada własnego znacniejszego targowiska dla materiału surowego—a wyrób maszyn nie dostatecznie jest rozwinięty, w skutek czego łączność z Francją zapewniała alzacko-lotaryngskiemu przemysłowi wiele korzyści jakich Niemcy nie mogły mu dotąd dostarczyć. Obecnie zaś, ciężary wojny spadające wyłącznie na Francją, oraz przypuszczalne polityczne i społeczne walki wewnętrzne tego kraju, stałyby się dla rzeczzonego przemysłu zgubnemi.

Forma prostej unji osobistej tych dwóch prowincji z Niemcami tworzyłaby stosunek połowiczny, dwulicowy, który niemożłoby wydać żadnych dobrych owoców; dla tego też wcielić je należy całkowicie do systemu państwowego i handlowego Niemiec, „których staraniem najusilniejszym być powinno zachować o ile możliwości dla przemysłu tych prowincji nie wyjątkowo, ale łącznie i na równych prawach z przemysłem dotychczasowym Związku celnego, wszystkie zbytowiska jakie dotąd posiadały.“ W tym celu odnowiony być powinien co najmniej na dawniejszej podstawie, traktat handlowy wypowiedziany z rozpoczęciem wojny, przycem użyć trzeba wszystkich sprężyn, aby dla niektórych gałęzi przemysłu uzyskać korzystniejszą stopę ceł. Niezbędnym chwilowo dla Francji, do pewnego stopnia, jest tylko alzacko-lotaryngski przemysł żelazny i niektóre gałęzie fabrykacji machin; wszystkie inne wyroby, zwłaszcza przemysłu włóknowego (industrie textile) dostarczone zostaną wkrótce przez pozostałe Francji ogniska produkcyjne. Wszelako prawdopodobnym jest, że rządzący we Francji z politycznych względów okażą się skłonni do obniżenia stopy celnej dla Alzacji i Lotaryngji, albowiem każdy Francuz mieć będzie na uwadze możliwe odzyskanie tych prowincji i starać się będzie o zachowanie sobie sympatji tamecznych przemysłowców. „Ci ostatni, wcieleni bezwarunkowo do związku niemieckiego wywierac zatem będą znaczny wpływ na rząd francuzki, a pomimo istniejącej jeszcze ich antipatji do Niemców, we własnym interesie starać się muszą w całej pełni z tego wpływu korzystać, (autor snadź przejęty jest do głębi zasadami hr. Bismarka). Spodziewać się więc można zawarcia z Francją korzystniejszego traktatu handlowego, przez co zapewniony zostanie przemysłowi lotaryngsko-alzackiemu pewien zbyt we Francji, a potęga przywknienia do utrzymywanych dotąd stosunków handlowych, wyjdzie na dobre przemysłowi bawełnianemu prowincji nowo-nabytych.“ Broszura w mowie będąca ocenia zapewniony zbyt w sa-

